

Kirkon Ulkomaanavun kirjallinen lausunto ulkoasiainvaliokunnalle 16.3.2016

Kirkon Ulkomaanapu kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta VNS 1/2016 vp Valtioneuvoston selonteko, Suomen kehityspolitiikka.

Kehityspoliittisen selonteko

Uusi kehityspoliittinen selonteko antaa hyvän pohjan Suomen kehitysyhteistyölle ja -politiikalle. Selonteko linjaa Suomen kehityspolitiikan kantavaksi päämääräksi äärimmäisen köyhyiden poistamisen, eriarvoisuuden vähentämisen ja ihmisoikeuksien toteutumisen, mikä on linjassa Suomen aiempien kehityspoliittisten tavoitteiden kanssa. Myös selonteossa nostetut kehityspolitiikan painopisteet ovat tärkeitä ja tuettavia.

On positiivista, että uudessa kehityspolitiikan linjauksessa esitetään aiempaa suurempaa tukea hauraille ja vähiten kehittyneille valtiolle sekä pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden lähtö-, vastaanotto- ja kauttakulkumaihin. Myös linjattu tarve tukea pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä ja humanitaarista apua pakolaistilanteissa on erittäin kannatettava, koska pelkkä perinteinen humanitaarinen apu ei yksin riitä pakolaistilanteen alkusyiden ratkaisemiseksi.

Erityisen kiitettävää on, että selonteko on rakennettu kestävän kehityksen Agenda 2030 ja kestävän kehityksen tavoitteiden pohjalta ja se huomioi globaalit kehityksen trendit kuten ilmastonmuutoksen, pakolaisuuden ja lisääntyvän muuttoliikkeen vaikutukset kehitysyhteistyöhön.

Selonteko kiinnittää myös entistä enemmän huomiota johdonmukaisuuteen eri politiikkasektorien välillä ja kehityspolitiikan sisällä, mikä on tärkeää erityisesti nyt kun määrärahataso on laskenut. Tällöin yhden politiikka-alan toimet voivat tukea toisen saavutuksia.

Kirkon Ulkomaanapu näkee positiivisena myös sen, että Suomen kehityspoliittinen ohjelma on nyt ensimmäistä kertaa valtioneuvoston selonteko, mikä antaa mahdollisuuden eduskunnalle ja valiokunnille käsitellä sitä virallisesti.

Selonteko ei kuitenkaan itsessään takaa tavoitteiden toteutumista. Kun varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahat on leikattu lähes puolella, on selonteossa määriteltujen tavoitteiden saavuttaminen haasteellista. On tosiasia että hallituksen painopisteet ja kehitysmäärärahojen leikkaukset ovat nostaneet merkittävästi yksityissektorin tukea kehitysyhteistyössä ja -politiikassa ja samalla vähentänyt kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuuksia oleellisesti. Yksityissektorin kautta kanavoitava tuki kohdistuu pääasiassa keskitason maihin vaikka kehityspoliittinen selonteko nostaa hauraiden valtioiden tukemisen Suomen kehitysyhteistyön keskiöön, ml. vähiten kehittyneet maat, joissa yksityissektorilla ei ole vastaavia mahdollisuuksia toimia. Kansalaisjärjestöt saavat aikaan tuloksia sellaisilla aloilla ja alueilla ja sellaisten ihmisryhmien keskuudessa, joihin muut kehitysyhteistyön kanavat eivät ulotu.

Kehitysyhteistyömäärärahaleikkaus on hyvin ristiriitaista politiikkaa tilanteessa, jossa maailmassa on enemmän pakolaisia ja vaikeampia humanitaarisia kriisejä kuin koskaan aiemmin. Leikkaamisen sijaan vastuullista politiikkaa olisi ehkäistä ja varautua kriiseihin, puuttua pakolaisuuden alkusyihin ja mahdollistaa ihmisarvoinen elämä. Tätä työtä tehdään kehitysyhteistyön avulla. Kriisien ennaltaehkäisy ja ennalta varautuminen on aina kustannustehokkaampaa kuin jo kriisiytyneen tilanteen hoito. Vain lähtömaiden tilanteeseen ja alkusyihin puuttumalla voidaan saavuttaa kestäviä tuloksia.

Kehityspoliittisen selonteon onnistunut toimeenpano edellyttää:

1. Panostusta koulutukseen, toimeentuloon, rauhaan sekä naisten ja tyttöjen oikeuksiin

Koulutus on perusedellytys vakaille, demokraattisille ja oikeusvaltioperiaatteeseen sitoutuneille yhteiskunnille. Vain tällaiset yhteiskunnat voivat huolehtia omista kansalaisistaan ja päästä osalliseksi globaalista taloudellisesta ja inhimillisestä kehityksestä. Koulutukseen panostamalla varmistetaan myös, että tytöt pääsevät kouluun ja saavat perusedellytykset työllistyä ja osallistua yhteiskuntaan tasa-arvoisina jäseninä.

Nykyaikainen teollisuus, elinkeinoelämä ja kauppa vaativat koulutettua työvoimaa, siksi perus- ja korkeakoulutuksen lisäksi on viimeinkin kiinnitettävä aidosti huomiota ammatilliseen koulutukseen myös kehitysyhteistyössä. Se tarjoaa myös mahdollisuuden löytää aitoja yhteyksiä kehitysyhteistyö- ja yritystoimijoiden välille näennäisten yhteistyökokeilujen sijaan. Juuri suomalaisen nuorisotyön, opinto-ohjauksen, oppisopimus- ja ammatillisen koulutuksen mallit voivat ratkoa monia globaaleja haasteita, kuten vastata kasvavaan nuorisotyöttömyyteen ja auttaa heitä löytämään toimeentulomahdollisuuksia.

Koulutus on ydinasia myös pakolaisuuteen ja katastrofeihin liittyvissä ongelmissa. Monista maista paetaan juuri siksi, että koulutusta ja järkevää työtä ei ole tarjolla. Luonnonkatastrofien ja ihmisten aiheuttamien konfliktien kurimuksessa lasten koulunkäyntimahdollisuuksien turvaaminen on parasta psykososiaalista tukea ja sijoitus tulevaisuuteen. Omaksutut tiedot ja taidot eivät häviä mihinkään vaikka ympäristössä tapahtuisi radikaalejakin muutoksia.

- Maailmassa on tämän vuosikymmenen kuluessa yli miljardi nuorta, jotka pyrkivät siirtymään työelämään. Nuorten ammatillisen koulutuksen kehittäminen kehittyvissä maissa on kiireellinen tehtävä. Ilman koulutusta ja ammatillisia valmiuksia nuorten tulevaisuus on näköalaton ja voi johtaa jopa ääriliikkeisiin liittymiseen.
- Kansalaisten ammatillista osaamista ja opintojen linkittymistä työelämän tarpeisiin tulee vahvistaa. Sillä pystytään vaikuttamaan maan omaan mahdollisuuteen kehittää yrittäjyyttä, tuotantoa ja taloutta.
- Kehityspoliittisessa selonteossa asetetaan tavoitteeksi selvittää mahdollisuuksia ammatillisen koulutuksen tuen lisäämiselle. Selvitys tulisi tehdä mahdollisimman nopeasti.
- Suomen koulutusjärjestelmän onnistumiset, erityisesti ammatillinen koulutusosaaminen, tarjoavat malleja, joita Suomi ja suomalaiset järjestöt voisivat vahvemmin tarjota kehityskysymysten ratkaisuun globaalisti.
- Konflikti- ja katastrofitilanteessa yhä useamman lapsen tai nuoren koulunkäynti keskeytyy pitkäksikin aikaa. Mahdollisimman nopea paluu kouluun tai opintoihin lisää lasten ja nuorten hyvinvointia ja antaa uskoa tulevaan. Siksi siihen tulisi panostaa.
- YK:n vuosituhattavoitteiden myötä peruskouluun pääsy vahvistui harppauksin. Kestävän kehityksen tavoitteisiin on nostettu mukaan koulutuksen laatu. Ei riitä, että lapsi tai nuori pääsee kouluun, siellä täytyy myös oppia. Opettajankoulutuksen tarve on suurta. Tässä jos missä Suomella on osaamista. Oppimistulosten parantumisen kannalta opettajan ammattitaito on tärkein yksittäinen tekijä. Monet kehittyvät maat tarvitsevat tukea koulutusjärjestelmän kehittämiseen.

Kehityspoliittisessa selonteossa on nostettu esiin Suomen panostus rauhanomaisten ratkaisujen ja kansallisten rauhandialogien edistämiseen ja oikeusvaltion ja hyvän hallinnon vahvistaminen. Myös uskonnollisten ja perinteisten johtajien roolin huomioiminen, uskontojen välisen dialogin edistäminen ja naisten (UN SCR 1325) sekä nuorten vahva osallistuminen rauhanprosesseihin (UN SCR 2250) on entistä tärkeämpää.

- Uskonnollisilla ja perinteisillä rauhantoimijoilla on merkittävä rooli pysyvien ja kestävien ratkaisujen löytämisessä konflikteihin. He tuntevat hyvin paikallisen kontekstin, heillä on vaikutusvaltaa

paikallisilla tasoilla sekä ajantasaista tietoa konfliktitilanteista. Etenkin hauraissa valtioissa, joissa päätöksen teon ja hallinnon rakenteet eivät kykene fasilitoimaan kokonaisvaltaisia ja osallistavia rauhanprosesseja, on uskonnollisilla ja perinteisillä toimijoilla suuri merkitys.

- Uskontojen välisellä dialogilla on keskeinen rooli monissa rauhanprosesseissa. Virallisissa kansallisissa dialogeissa etenkin konfliktialueilla uskontojen sisäinen ja välinen dialogi on tärkeää. Sen puuttumisella on merkittäviä negatiivisia vaikutuksia prosessien kestävyys- ja vaikuttavuuteen. Erilaisten ääri liikkeiden epävakauttamassa maailmassa uskontojen välisen ja sisäisen dialogin sekä uskonnon roolin ymmärtämisellä on suuri merkitys paitsi paikallisella myös globaalilla tasolla.
- Naisten aseman ja naisten sekä nuorten osallisuuden vahvistamiseksi ja edistämiseksi rauhanprosesseissa tulee kiinnittää huomiota. Naiset eivät tarvitse erityisesti kapasitointia tai lisää koulutusta suhteessa miespuolisiin rauhanneuvottelijoihin vaan tunnustusta yhdenveroisina rauhanneuvottelijoina ja pääsyä neuvottelupöytiin.

2. Turhien esteiden purkamista kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun väliltä

Pakolaistilanteen ratkaisemisessa on tärkeää panostaa pitkänjänteisyyteen ja purkaa turhat esteet humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön väliltä. Ihmisten elämä ei rakennu humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön siiloihin, vaan heidän näkökulmastaan tärkeintä on mahdollisuus ihmisarvoiseen elämään ja tulevaisuuteen.

Tällä hetkellä pakolaiset asutetaan leireihin ja niihin luodaan samat järjestelmät, jotka pakolaisia vastaanottavissa maissa on jo olemassa. Jatkossa pakolaisia ei tulisi asuttaa leireillä, missä heille rakennetaan omat koulut, terveys- ja sosiaalipalvelut vaan yhteisöissä missä perusinfrastruktuuri on jo olemassa. Näin voidaan auttaa samanaikaisesti sekä pakolaisia että vastaanottavia yhteisöjä ja madaltaa yhteiselon kynnystä.

- Kehityspoliittisen selonteon toimeenpanossa tulisi huomioida paremmin tarve poistaa kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun keinotekoiset rajat. Näin voidaan kustannustehokkaasti auttaa samanaikaisesti sekä pakolaisia että vastaanottavia yhteisöjä ja madaltaa yhteiselon kynnystä.
- Suomen tulisi rahallisen tuen lisäksi keskustella esimerkiksi Syyrian naapurivaltioiden kanssa niiden tiukasta pakolaispolitiikasta. Ugandassa, jossa pakolaispolitiikka on hyvin erilaista kuin Lähi-idässä, on avun tarve huomattavasti pienempi eikä pakolaisten tarvitse paeta toistamiseen. Se on myös mahdollistanut luonnollisen integraation.
- Lisäksi Suomen tulisi huomioida myös pakolaisten omat toiveet, sillä ne kertovat myös pakolaisuuden alkusyistä. Kun pakolaisilta kysytään heidän avuntarpeestaan, useimpien ensisijainen toive on lasten ja nuorten koulutus. Kansainvälinen rahoitus koulutuksen tukemiseksi katastrofitilanteissa ei vastaa lähellekään tuen tarvetta. Suomen olisi hyvä huomioida tämä myös kehityspoliittisen selonteon toimeenpanossa ja lisätuen kanavoinnissa.

3. Suomalaisten toimijoiden tukeminen hauraissa konteksteissa myös vaikeimmissa olosuhteissa

Kehityspoliittikan selonteossa esitetään, että vaikeimmissa olosuhteissa Suomi antaa tukea kokeneiden kansainvälisten järjestöjen tai kehitysrahoituslaitosten kautta, jolloin Suomen avun perillemeno varmistetaan parhaalla mahdollisella tavalla. Kirkon Ulkomaanapu haluaa korostaa, että kansainvälisten järjestöjen lisäksi myös suomalaisilla järjestöillä on paljon kokemusta hauraissa valtioissa ja erittäin vaikeissa olosuhteissa toimimisesta. Kokeneilla järjestöillä voi olla myös ainoana toimijana pääsy alueelle. Lisäksi suomalaiset järjestöt pystyvät toimimaan joustavasti ja ketterästi nopeasti muuttuvissa olosuhteissa.

- Kehityspoliittisen selonteon toimeenpanossa ja tuessa tulisi huomioida paremmin myös suomalaisten järjestöjen pitkä kokemus ja toiminta hauraissa konteksteissa ml. vaikeat olosuhteet.

4. Yksityissektorin kehitysvaikutuksiin ja yhtäläisiin kriteereihin panostamista

Suomen kehitysyhteistyövaroista yhä suurempi osuus kohdistetaan yksityissektorille ja siksi Suomen tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota yritysten toiminnan eettisyyden, tuloksellisuuden ja rahankäytön valvontaan ja arviointiin sekä raportointiin. Tällä hetkellä kansalaisjärjestöjen avustuksien valvonta on huomattavasti tiukempaa kuin muiden rahoitusinstrumenttien valvonta.

Positiivisten kehitysvaikutusten ja työpaikkojen luomisen näkökulmasta on tärkeää, että Suomen yksityissektorituki kohdistuu kehitysmaiden työvoiman ja yrittäjyyden kehittämiseen eikä sitä nähdä ainoastaan viennin näkökulmasta. Suomen etu ei saa koskaan olla ensisijainen vaan lähtökohtana tulee aina olla hyödynsaajat ja positiiviset kehitysvaikutukset.

- Kehitysyhteistyön avoimuus-, tilivelvollisuus- ja raportointivaatimusten tulee koskea myös yksityisen sektorin toimijoita. Kaikkien toimijoiden työtä on tärkeä seurata samalta tavalla.
- Kehitysyhteistyörahoituksen ehtona yrityksiltä tulee edellyttää vastuullisuutta ja raportointia YK:n ihmisoikeuksia ja elinkeinoelämää koskevien periaatteiden mukaisesti.

5. Toimintamalleja ja rahoitusmuotoja eri toimijoiden yhteistyön mahdollistamiseksi

Kehityspoliittinen selonteko kannustaa kaikkia suomalaisia kehitysyhteistyötoimijoita tiiviiseen tietojen vaihtoon, vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Tavoitteena on toimijoiden toisiaan täydentävien vahvuuksien entistä parempi hyödyntäminen kestävässä kehityksessä saavuttamiseksi. Jotta tiiviimpi yhteistyö on mahdollista, tulee Suomen panostaa erilaisiin rahoitusmuotoihin ja uudenlaisiin joustavampiin toimintamalleihin. Nykyiset rahoitusmallit eivät tue yhteistyötä päinvastoin, ne jopa estävät sitä.

- Suomalaisen kehitysyhteistyötoimijoiden yhteistyön mahdollistamiseksi varten tulisi kehittää tarkoitukseen sopivia rahoitusmuotoja sekä luoda toimintamalleja, jotka mahdollistavat toimijoiden osaamisen paremman hyödyntämisen.

6. Pitkäjänteisyyttä ml. rahoitus

Pitkäjänteisyys on avain kehityspoliittisten tulosten ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Hallituskausittain vaihtuva kehityspoliittinen selonteko ei kannusta pitkäjänteisyyteen eikä tarjoa siihen tarvittavaa ohjausta. Myös rahoituksen ennakoitavuus on oleellinen osa kehityspoliittista jatkuvuutta.

- Tällä hallituskaudella tulisi harkita eri keinoja (lainsäädäntö tai muu pysyvä päätös) kehityspolitiikan ja -yhteistyön jatkuvuuden varmistamiseksi.
- Suomen tulisi laatia konkreettinen suunnitelma siitä, miten ja mihin mennessä julkisen talouden suunnitelman 2016 – 2019 mukainen pidemmän aikavälin tavoite 0.7 prosentin määrärahasato saavutetaan ja sitoutua sen toimeenpanoon.

Kirkon Ulkomaanavun puolesta lisätietoja antavat:

toiminnanjohtaja Jouni Hemberg, p. 050 325 9579, jouni.hemberg@kirkonulkomaanapu.fi ja
vaikuttamistyön päällikkö Katri Suomi, p. 040 6351738, katri.suomi@kirkonulkomaanapu.fi